

Поповський А. М.
доктор філологічних наук, професор
*Дніпропетровський державний
університет внутрішніх справ*

СЛОВОВІРНЕ ГНІЗДО СЛОВА *ХАБАР*

У час реформаторських заходів суверенного суспільства України в засобах масової комунікації як в усному, так і писемному мовленні активізувалося слово *хабар*, яке в лексикографічних працях тлумачиться так: **хабар** «гроші або речі, що даються службовій особі як підкуп»¹ [ЕСУМ, VI, 146];

хабар (плата службовій особі за якусь послугу як підкуп)² [ССУМ, II, 832].

В українську мову це слово запозичене з арабської за посередництвом турецької – *haber* «повідомлення, вістка, новина»; значення «підкуп», як зазначають дослідники, могло розвинутися на підставі значення «плата за повідомлення».

За час функціонування розширився значно його синонімічний ряд зі своєрідною специфікою використання в сучасних комунікаційних сферах: *мзда ірон.*, *калим розм.*, *піднос заст.*, *підношення заст.*, *базаринка / басаринка заст.*, *бакшиш розм.*, *заст.*, *хавтур*, *хавтура заст.*, *хаптура діал.* [ССУМ, II, 832]. Застарілі слова здебільшого використовуються в художніх творах з метою відтворення реалій певних історичних епох.

На основі цієї лексеми виникли такі мовні одиниці, які набули своєї активності в сучасній затяжній боротьбі з корупцією різних суспільних прошарків: *хабарник* (особа, що бере хабарі), *хануга розм.*, *ханун розм.*, *ханко розм.*, *здирник заст.*, *здириця заст.*, *хаптурник діал.*, *кропив'яне сім'я зневажл. заст.* (про чиновників, канцеляристів, які брали хабарі), *хабарництво*. Рідше використовується запозичення з німецької мови – *маклер*³.

Користуючись нестабільністю суспільного устрою незалежної України, хабарний промисел знадобився службовим ділкам не чистим на руки. І хоч для боротьби з цим соціальним злом задіяні спеціальні державні підрозділи і в засобах масової інформації висвітлюється хабарництво посадових осіб, проте про результати викорінення цього явища поки що говорити рано.

Останнім часом (очевидно, що пов'язано з тривалим і незадовільним станом щодо судової реформи) певного резонансу набуло в суспільстві викриття хабарництва серед працівників судочинства. Внаслідок цього в ЗМІ оживилася інформація про злодіяння посадових осіб, а отже, і поповнився словотвірний арсенал юридичної лексики: *суддя-колядник*, *суддя-хабарник*, *прокурор-хабарник* та ін., які використовуються в інформаційних заголовках:

«Судді-хабарнику з Одещини оголосили заочний вирок» і текстах з вказівкою персони, як-от: *«Вищий антикорупційний суд визнав винним в отриманні хабаря суддю Господарського суду Одеської області Павла*

Меденцева і призначив йому 9 років в'язниці з повною конфіскацією майна. Оскільки Меденцев переховується, судовий розгляд оголошення вироку у справі відбулося без нього, повідомляє канал Zero Corruption.

У 2014 році суддю Меденцева викрили на вимаганні та одержанні 570 тис. грн. від директора приватного підприємства за задоволенні позовних вимог у господарській справі, що перебувала у нього на розгляді. Гроші він отримав у три етапи, двічі – безпосередньо у службовому кабінеті»⁴.

«Викидав гроші з вікна: під Дніпром «шишку» з прокуратури ефективно піймали на хабарі», (фото).

На Дніпропетровщині СБУ викрили прокурора однієї з місцевих прокуратур у хабарництві. Про це інформує Politeka, посилаючись на повідомлення прес-служби відомства у Фейсбуці. Так, повідомляється, що прокурор займався вимаганням грошей, а коли його спіймали на гарячому – хотів позбутися їх.

За попередньою версією слідства місцева жителька звернулася до прокурора із заявою щодо незаконного заволодіння її присадибною територією біля замиського приватного будинку⁵.

Прикладів таких на сьогодні предостатньо. Тож і не дивно, що зарясніли такі відомості про аморальність певної частини таких «стражів правоохоронних органів», для яких не діють ні клятви, ні Закони Конституції України, хоч, як кажуть в народі: закони то є, а діє беззаконня...

Вищенаведені факти не є поодинокими, бо до них щоденно додаються нові й нові, що тривожить українську громадськість таке уповільнення і байдужість в маніфестації судової системи України. Вже давно настав час переходити від обіцянок і заспокійливих гасел до реальних дій, виголошених Президентом України Володимиром Зеленським: **«Традиційно корупційного «якщо зайшов на посаду, то можеш трохи брати в кишеню державного, вона не обідніє» більше не буде. Може, дехто не почув? Наголошую ще раз. Кожний чиновник, міністр і депутат мусить великими літерами де-небудь для себе зафіксувати просту істину: якщо украв – сядеш, якщо брав хабар – сядеш»⁵.** І тут дійсними мають бути жорстокі закони правосуддя і покарання за вчинені злочини перед трудовим народом тим, хто їх вчинив.

Література

1. Етимологічний словник української мови: у 7-и томах. Київ: «Наукова думка», 1982-2012.
2. Словник синонімів української мови: у 2-х томах. Київ: «Наукова думка», 2000.
4. Словник іншомовних слів: за ред. Л.Пустовіт. Київ: «Довіра», 2000.
5. Судді-хабарнику з Одещини оголосили заочний вирок. UA. NEWS URL: <https://ua.news/ua.suddi-habarnyku-z-odeshy...07.10.2020> 19.25.
6. Вадим Ткаченко. Выбрасывал деньги из окна: под Днепром «шишку» из прокуратуры эффектно поймали на взятке, фото. URL: <https://dneprr.politeka.net/287861-vybrasyval-d...28.09.2020> 19.56.